

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування

Навчально-науковий інститут права
Кафедра конституційного права та галузевих дисциплін

07-02-78М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до практичних завдань та самостійної роботи

з навчальної дисципліни
«АДМІНІСТРАТИВНЕ СУДОЧИНСТВО»

для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за освітньо-професійною програмою «Право»
спеціальності 081 «Право»
денної та заочної форми навчання

Рекомендовано
науково-методичною радою з якості
Навчально-наукового інституту права
Протокол № 3 від «08» жовтня 2020 р.

Рівне – 2020

Методичні вказівки до практичних завдань та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Адміністративне судочинство» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Право» спеціальності 081 «Право» денної та заочної форми навчання [Електронне видання] / Матвійчук А. В. – Рівне : НУВГП, 2020. – 28 с.

Укладач: Матвійчук А. В., доктор філософських наук, професор кафедри конституційного права та галузевих дисциплін.

Відповідальний за випуск: Міщук І. В., к.ю.н., доцент, завідувач кафедри конституційного права та галузевих дисциплін.

Керівник групи забезпечення спеціальності 081 «Право»

Кафарський В. І.

ЗМІСТ

Передмова	3
1. Опис навчальної дисципліни та її структура	5
1.1. Опис навчальної дисципліни	5
1.2. Тематика практичних занять	6
1.3. Контрольні заходи та засоби діагностики	7
1.4. Критерії та шкала оцінювання	7
2. Плани практичних занять	9
3. Самостійна робота студентів	16
4. Рекомендована література	25

© А. В. Матвійчук, 2020

© НУВГП, 2020

ПЕРЕДМОВА

Запорукою успішних перетворень у суспільстві є ефективна судова влада, зокрема дієва система адміністративного судочинства. Зауважимо, що судова влада забезпечує реалізацію найважливіших конституційних прав і свобод людини та громадянина, прав спільнот й народу в цілому. Захист законних прав та інтересів людини є пріоритетним в комплексі завдань держави і, водночас, визначальною метою функціонування всієї судової системи, в тому числі і адміністративних судів.

Гене́за адміністративного судочинства як правового явища, на думку правників, нерозривно і органічно поєднано зі становленням і функціонуванням адміністративної юстиції. В академічному підручнику з адміністративного права за редакцією Вадима Авер'янова адміністративна юстиція визначається як система судових органів (судів), які контролюють дотримання законності у державному управлінні шляхом вирішення в окремому процесуальному порядку публічно-правових спорів, що виникають у зв'язку зі зверненням фізичних та юридичних осіб до органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування або їх посадових осіб¹.

В спеціальній літературі сутність адміністративної юстиції також пропонується розглядати матеріальному, організаційному та формальному аспектах. Матеріальний аспект адміністративної юстиції пов'язаний із природою публічно-правового спору. Він характеризує такі складові інституту адміністративної юстиції, як мету і значущість, сферу здійснення, завдання, суб'єктний склад і підстави публічно-правового спору, межі повноважень органів адміністративної юстиції. Організаційний аспект обумовлений наявністю спеціальних судових органів (адміністративних судів), створених для розгляду публічно-правових спорів. Формальний аспект розкриває процесуальний порядок розгляду спорів між фізичними, юридичними особами та суб'єктами владних повноважень, тобто адміністративне судочинство².

---

¹ Виконавча влада і адміністративне право / ред. В. Б. Авер'янова, Київ: Видавничий Дім «Ін-Юре», 2002. С. 341.

² Комзюк А. Т., Бевзенко В. М., Мельник Р. С. Адміністративний процес України, Київ: Прецедент, 2007. С. 30.

Щодо співвідношення понять адміністративної юстиції, адміністративного судочинства та адміністративного процесу слід зазначити, що адміністративне судочинство є процесуальною складовою адміністративної юстиції. Тобто це урегульована нормами права діяльність адміністративних судів з розгляду і вирішення адміністративних справ, які порушуються з приводу правових спорів, що виникають між органами публічної адміністрації та фізичними і юридичними особами щодо відновлення порушеного суб'єктивного права заінтересованої особи³.

Отож, розвиток адміністративного судочинства і формування адміністративних судів відповідає потребам побудови правової держави, в якій мають бути встановлені та забезпечені публічні інтереси, що означатиме необхідність піклування держави про судово-правовий захист суб'єктивних публічних прав і свобод громадян і юридичних осіб.

У зв'язку з вище означеним особливого значення набуває викладання дисципліни «Адміністративне судочинство» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Право» спеціальності 081 «Право». Вивчення вказаної дисципліни забезпечує формування компетентностей щодо здійснення справедливого, неупередженого та своєчасне вирішення судом спорів у сфері публічно-правових відносин з метою ефективного захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень.

Методичні вказівки до практичних завдань та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Адміністративне судочинство» розроблені з урахування змісту відповідної освітньої програми та робочої програми дисципліни «Адміністративне судочинство». Вказівки містять опис навчальної дисципліни, тематику практичних занять. Крім того для зручності студентів щодо розуміння можливостей здобуття позитивних оцінок описані контрольні заходи та засоби діагностики та показано критерії та шкала оцінювання. Окрема увага зосереджена на самостійній роботі та завданнях до неї. Методичні вказівки також містять список рекомендованої література, який втім, носить орієнтовний характер.

---

³ Кузьменко О. В. Гурій Т. О. Адміністративно-процесуальне право України. Київ: Атіка, 2008. 415 с.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА ЇЇ СТРУКТУРА

1.1 Опис навчальної дисципліни

Мета дисципліни – теоретичних знань та практичних навичок щодо правового регулювання суспільних відносин, які складаються в процесі організації і діяльності адміністративних судів, здійснення адміністративного судочинства в Україні.

Завдання навчальної дисципліни визначаються її специфічним значенням у процесі підготовки майбутніх юристів. Акцентується увага на здобутті студентами знань і вмінь, необхідних у майбутній практичній діяльності за фахом, а саме на:

- вивчення теоретичної частини курсу із з'ясуванням предмета, метода, суб'єктів, джерел, видів адміністративних проваджень;
- оволодіння нормативно-правовими джерелами, що регулюють відносини адміністративного процесу;
- опанування понятійним апаратом дисципліни;
- ознайомлення з провадженнями у сфері управління, провадженнями з адміністративного судочинства та адміністративно-деліктними провадженнями;
- формування у студентів комплексу спеціальних знань та умінь щодо використання чинного адміністративно-процесуального законодавства, у тому числі при складанні окремих процесуальних документів.

В результаті вивчення дисципліни «Адміністративне судочинство» студенти повинні **знати**:

- поняття та принципи судового адміністративного процесу;
- поняття та види адміністративної юрисдикції та підсудності адміністративних справ;
- порядок організації адміністративного судочинства;
- адміністративно-процесуальний статус учасників адміністративного судочинства;
- особливості провадження в окремих категоріях адміністративних справ;

- порядок перегляду судових рішень;
- порядок виконання судових рішень в адміністративних справах.

Студенти повинні **вміти**:

- застосовувати норми Кодексу адміністративного судочинства України в конкретних правових ситуаціях;
- визначати підвідомчість адміністративних справ;
- тлумачити положення окремих статей Кодексу адміністративного судочинства України;
- складати адміністративно-процесуальні документи;
- використовувати набуті знання у вирішенні професійних завдань.

1.2 Тематика практичних занять

№ з/п	Назва теми
Модуль 1	
<i>Поняття та організація адміністративного судочинства</i>	
1	Адміністративна юстиція. Адміністративне судочинство.
2	Адміністративна юрисдикція та підсудність адміністративних справ.
3	Суб'єкти адміністративного судочинства.
4.	Організація адміністративного судочинства.
Модуль 2	
<i>Здійснення адміністративного судочинства</i>	
5	Докази в адміністративному судочинстві
6	Перегляд судових рішень.
7	Особливості провадження з окремих категорій адміністративних справ.
8	Виконання судових рішень та заходи процесуального примусу.

1.3. Контрольні заходи та засоби діагностики

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться за формами:

- оцінювання роботи студентів на лекціях;
- усне опитування на практичних заняттях;
- виконання контрольних робіт та тестових завдань;
- участь в обговоренні проблемних питань;
- розв'язування ситуаційних завдань;
- виконання поточних контрольних робіт за темами змістових модулів.

1.4. Критерії та шкала оцінювання

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності здобувача вищої освіти при оцінюванні результатів поточного контролю з навчальної дисципліни «Адміністративне судочинство» є:

- повнота і вчасність виконання всіх видів навчальної роботи, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих літературних джерелах;
- вміння аналізувати явища, що вивчаються у їх взаємозв'язку і розвитку;
- характер відповідей на поставленні питання (чіткість, логічність, лаконічність, послідовність тощо);
- вміння застосовувати теоретичні положення під час виголошення промов;
- вміння аналізувати публічні виступи.

Оцінювання результатів поточного контролю проводиться у розрахунку від 0 до 60 балів. Основними методами оцінювання є:

- аналіз усних відповідей;
- виконання практичних завдань.

Оцінювання виконання завдань здійснюється за такими критеріями (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленими до цілого числа):

0% - завдання не виконано;

40% - завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;

60% - завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження студента не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;

80% - завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки несистемного характеру;

100% - завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Розподіл балів, які отримують студенти

Змістовий модуль 1 (максимальна кількість балів – 50)

Виконання завдань практичної роботи – 28 балів

Виконання індивідуального завдання (реферат) – 10 балів

Підсумковий модульний контроль (тестування) – 12 балів

Змістовий модуль 2 (максимальна кількість балів – 50)

Виконання завдань практичної роботи – 28 балів

Написання контрольної роботи – 10 балів

Підсумковий модульний контроль (тестування) – 12 балів

Шкала оцінювання

Кількість набраних балів студентом	Оцінка за національною шкалою
90-100 балів	Відмінно
82-89 балів	Добре
74-81 балів	
64-73 балів	Задовільно
60-63 балів	
35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання
1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу

2. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ

Тема 1. Поняття і завдання адміністративного судочинства

План

1. Адміністративна юстиція: предметна та функціональна характеристика.
2. Поняття адміністративного судочинства та його особливості.
3. Завдання та принципи адміністративного судочинства.
4. Міжнародний досвід організації адміністративного судочинства.

Методичні рекомендації:

У процесі підготовки до практичного заняття з'ясувати зміст адміністративної юстиції та її нормативно-правову основу. Встановити спрямованість адмінюстиції. Письмово виписати завдання адміністративного судочинства. Вміти визначити предмет судового розгляду в адміністративних справах. Надавати характеристику принципам адміністративного судочинства.

Питання для самоперевірки:

1. Сформулюйте поняття та ознаки адміністративної юстиції.
2. Сформулюйте поняття та ознаки адміністративного процесу.
3. Розкрийте особливості адміністративного процесу.
4. Прокоментуйте співвідношення адміністративного судочинства та адміністративного процесу.
5. Сформулюйте принципи адміністративного процесу.
6. Що є джерелами адміністративного процесу?
7. Яке призначення КАС України?
8. Які завдання адміністративного судочинства?
9. Сформулюйте поняття справи адміністративної юрисдикції.

Література: 1, 2, 3, 8, 13, 23, 24, 29, 34, 38.

Тема 2. Адміністративна юрисдикція та підсудність адміністративних справ

План

1. Поняття підсудності адміністративних справ.
2. Види підсудності адміністративних справ.

3. Наслідки порушення правил підсудності адміністративних справ.

Методичні рекомендації:

У процесі підготовки до практичного заняття з'ясувати зміст поняття підсудності адміністративної справи. Письмово описати види підсудності та їх особливості. Вміти розкрити зміст предметної, територіальної та інстанційної підсудності. Визначити і вміти роз'яснити наслідки порушення правил підсудності.

Питання для самоперевірки:

1. Розкрийте компетенцію адміністративних судів щодо вирішення адміністративних справ.
2. Поясніть в чому сутність підсудності та підвідомчості адміністративних справ.
3. Сформулюйте зміст предметної підсудності.
4. Сформулюйте зміст територіальної підсудності.
5. Сформулюйте зміст інстанційної підсудності
6. Охарактеризуйте систему адміністративних судів в Україні.
7. Розкрийте поняття, критерії та види підвідомчості справ адміністративної юрисдикції.

Література: 1, 3, 6, 8, 10, 13, 17, 22.

Тема 3. Суб'єкти адміністративного судочинства

План

1. Адміністративна процесуальна право- та дієздатність.
2. Характеристика адміністративно-процесуального статусу осіб, які беруть участь у справі.
3. Процесуальний статус інших учасників процесу.

Методичні рекомендації:

У процесі підготовки до практичного заняття з'ясувати зміст феномену адміністративна процесуальна правосуб'єктність та його складових. Вміти розкрити зміст процесуальний статус учасників адміністративного процесу (Позивач. Відповідач. Треті особи. Представники. Судовий розпорядник. Секретар судового засідання. Свідок. Експерт. Перекладач. Спеціаліст.)

Питання для самоперевірки:

1. Хто є учасниками адміністративного процесу?
2. Що таке адміністративна процесуальна правосуб'єктність?
3. Сформулюйте поняття та ознаки сторін у адміністративному процесі.
4. Хто є треті особи в адміністративному процесі (сформулюйте поняття, ознаки та види)?
5. Розкрийте особливості участі в адміністративному процесі органів та осіб, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб.
6. Поясніть правовий статус осіб, які є іншими учасниками адміністративного процесу: секретар судового засідання, судовий розпорядник, свідок.
7. Поясніть правовий статус осіб, які є іншими учасниками адміністративного процесу: експерт, спеціаліст, перекладач.

Література: 1, 2, 3, 4, 6, 8, 16, 18, 24, 25, 29, 33, 34.

Тема 4. Організація адміністративного судочинства

План

1. Адміністративний позов: поняття, форма, зміст, вимоги.
2. Відкриття провадження в адміністративній справі.
3. Підготовче провадження.
4. Судовий розгляд та ухвалення судового рішення.

Методичні рекомендації:

У процесі підготовки до практичного заняття з'ясувати зміст поняття адміністративного позову. Вміти на практиці реалізувати форму та зміст адміністративного позову. Дослідити вимоги, що містяться у адміністративному позові. Письмово опрацювати права позивача, стосовно дій з адміністративним позовом. З'ясувати процесуальний зміст відкриття провадження в адміністративній справі. Виписати підстави залишення позовної заяви без руху, а також повернення позовної заяви. З'ясувати зміст та особливості підготовчого провадження, судового розгляду, ухвалення судового рішення.

Питання для самоперевірки:

1. Сформулюйте поняття адміністративного позову.
2. Яка форма та зміст адміністративного позову?
3. Які вимоги до позовної заяви?
4. Розкрийте структуру адміністративного процесу.
5. Назвіть стадії провадження адміністративного процесу.
6. Сформулюйте поняття підготовчого провадження.
7. Окресліть основні моменти підготовки справи до судового розгляду.
8. Окресліть основні моменти попереднього судового засідання.
9. Які можуть бути судові рішення за наслідками підготовчого провадження?
10. Які особливості є на стадії судового розгляду адміністративної справи?
11. Назвіть види судових рішень в адміністративному процесі?
12. Вимоги, яким мають відповідати судові рішення адміністративних судів?

Література: 1, 2, 3, 4, 6, 8, 16, 18, 24, 25, 29, 33, 34.

Тема 5. Докази в адміністративному судочинстві

План

1. Поняття і види доказів.
2. Обов'язок доказування.
3. Належність та допустимість доказів.
4. Забезпечення доказів.

Методичні рекомендації:

У процесі підготовки до практичного заняття з'ясувати зміст поняття доказів. Вміти на практиці встановлювати належність та допустимість доказів. Письмово описати в чому полягає обов'язок доказування. З'ясувати процесуальний зміст забезпечення доказів, пояснити способи забезпечення доказів. Виписати підстави для звільнення від доказування. З'ясувати зміст та особливості оцінки доказів, а також описати види доказів.

Питання для самоперевірки:

1. В чому полягає сутність та зміст доказування у адміністративному процесі.

2. Наведіть характеристику та види доказів.
3. Що таке належність та допустимість доказів?
4. Що таке забезпечення доказів?
5. Як здійснюється оцінка доказів?
6. Які ви знаєте засоби доказування у адміністративному процесі?
7. Розкрийте поняття та види експертизи.

Література: 1, 2, 3, 6, 7, 8, 17, 20, 23, 24, 31, 34.

Тема 6. Перегляд судових рішень

План

1. Апеляційне провадження.
2. Касаційне провадження.
3. Перегляд судових рішень за винятковими обставинами.
4. Перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами.

Методичні рекомендації:

У процесі підготовки до практичного заняття з'ясувати зміст апеляційного оскарження. Письмово розписати, в чому полягає підготовка адміністративної справи до апеляційного розгляду. З'ясувати процесуальний зміст апеляційного розгляду й ухвалення судового рішення. З'ясувати зміст касаційного оскарження. Письмово розписати, в чому полягає підготовка адміністративної справи до касаційного розгляду. З'ясувати процесуальний зміст касаційного розгляду й ухвалення судового рішення. Розкрити підстави перегляд судових рішень за винятковими обставинами та за нововиявленими обставинами.

Питання для самоперевірки:

1. Призначення апеляційної інстанції.
2. Що таке апеляційне оскарження?
3. Розкрийте зміст підготовки адміністративної справи до апеляційного розгляду.
4. В чому полягають особливості апеляційного розгляду?
5. Які рішення ухвалюються за підсумками апеляційного розгляду?
6. Призначення касаційної інстанції.
7. Що таке касаційне оскарження?

8. Розкрийте зміст підготовки адміністративної справи до касаційного розгляду.
9. Які рішення ухвалюються за підсумками касаційного розгляду?
10. Що таке виняткові обставини?
11. Що таке нововиявлені обставини.

Література: 1, 2, 3, 6, 8, 13, 15, 17, 22, 24, 29, 31, 34.

Тема 7. Особливості провадження з окремих категорій адміністративних справ

План

1. Категорії справ щодо яких встановлено особливий порядок здійснення адміністративного судочинства.
2. Особливості провадження у справах щодо оскарження нормативно-правових актів органів державної влади і інших суб'єктів владних повноважень.
3. Особливості провадження у справах щодо оскарження актів, дій та бездіяльності Верховної Ради, Президента України, Вищої ради правосуддя.
4. Особливості провадження у справах з приводу оскарження у виборчому процесі чи процесі референдуму.
5. Особливості провадження у справах з приводу оскарження рішень, дій та бездіяльності Державної виконавчої служби.

Методичні рекомендації:

У процесі підготовки до практичного заняття з'ясувати категорії справ щодо яких встановлено особливий порядок здійснення адміністративного судочинства. Письмово розписати, особливості провадження у справах щодо яких встановлено особливий порядок здійснення адміністративного судочинства (оскарження нормативно-правових актів органів державної влади і інших суб'єктів владних повноважень; оскарження актів, дій та бездіяльності Верховної Ради, Президента України, Вищої ради правосуддя; оскарження у виборчому процесі чи процесі референдуму; оскарження рішень, дій та бездіяльності Державної виконавчої служби).

Література: 1, 2, 3, 6, 8, 13, 15, 17, 22, 24, 29, 31, 34.

Тема 8. Виконання судових рішень в адміністративних справах

План

1. Порядок набрання законної сили судовим рішенням.
2. Мирова угода в адміністративному судочинстві.
3. Відстрочення і розстрочення виконання.
4. Заходи процесуального примусу.

Методичні рекомендації:

У процесі підготовки до практичного заняття з'ясувати різновиди постанов суду, ухвал суду, форми судових рішень. Письмово розписати стадії процесу ухвал судових рішень. З'ясувати зміст набрання судовим рішенням законної сили. Розкрити порядок виконання судового рішення в адміністративній справі. Вміти пояснити повноваження суду при виконанні судового рішення. У письмовій формі викласти питання, які вирішує суд при виконанні судових рішень. З'ясувати зміст відповідальності за невиконання судових рішень.

Література: 1, 2, 3, 4, 6, 7, 10, 12, 16, 21, 24, 31, 34.

3. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Самостійна робота сприяє кращому засвоєнню студентами матеріалу з навчальної дисципліни «Адміністративне судочинство» та формуванню у них навичок та вмінь одержувати додаткові знання.

Формами самостійної роботи студентів є:

- доопрацювання матеріалів лекцій та опрацювання літератури, що пропонується до вивчення по темах навчальної дисципліни;
- підготовка до практичних (семінарських) занять, виконання завдань по темах практичних занять;
- підготовка письмових відповідей на питання для самопідготовки;
- робота в інформаційних мережах;
- вибір теми, розробка плану та написання реферативної роботи;
- самостійне вивчення та складання конспектів по темах, що виносяться на самостійне вивчення.

Результативність самостійної роботи виявляється під час заслуховування та обговорення промов, доповідей, захисту рефератів, поточного модульного контролю знань, перевірки письмових відповідей та підсумкового оцінювання успішності студентів.

Написання реферату

Написання рефератів як форма самостійного вивчення навчальної дисципліни передбачає дослідження основних питань програмного матеріалу.

Усі реферати повинні відповідати єдиним вимогам.

1. Робота повинна бути акуратно виконана на стандартних аркушах формату А4 у друкованому варіанті, обсягом 15-18 сторінок. Поля сторінки 20 мм з усіх боків. Набір здійснювати текстовим редактором Times New Roman, 14 кегль, міжрядковий інтервал 1, абзац 1,25 см. Рівняння тексту по ширині сторінки. Сторінки нумеруються внизу по центру арабськими цифрами без крапки наприкінці, додержуючись наскрізної нумерації. Першою сторінкою є титульна, на ній номер сторінки не проставляється.

2. Конкретний зміст реферату, його структура визначається студентом разом із викладачем. Як правило, реферат має таку

структуру:

– **ВСТУП**, де обґрунтовується вибір теми реферату, її актуальність, формуються основна мета і завдання дослідження.

– **ОСНОВНА ЧАСТИНА**, яка складається з двох або трьох розділів. У розділі належить викласти загальні, теоретичні та методичні питання. У наступних розділах розкривається конкретний матеріал, який має практичне значення. З метою більш логічного викладення матеріалу кожний розділ закінчується невеликими висновками.

– **ВИСНОВКИ** – заключна, узагальнююча частина реферату, де стисло підбивають підсумки дослідження, міститься особиста позиція автора реферату.

– Текстова частина реферату завершується **СПИСКОМ ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ**, де найменування використаних монографій, посібників та статей розташовані в алфавітному порядку за першою літерою прізвища автора. Під час складання списку використаних джерел необхідно дотримуватися національного стандарту Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015. Він прийнятий для уніфікації складання бібліографічного опису на міжнародному рівні, забезпечення можливості обміну результатами каталогізації.

Наприклад:

Білуха М. Т. Основи наукових досліджень: навч. посібник. Київ: Вища школа, 1997. 271 с.

Битяк Ю. Адміністративне судочинство як форма забезпечення верховенства права і законності. Право України. 2011. № 4. С. 4–11.

– **ДОДАТКИ**, які подаються наприкінці реферату, наводяться таблиці, ілюстрації та інші допоміжні матеріали.

3. Реферат починається з титульної сторінки.

4. Вступ, розділи і висновки, які розміщуються в указаній послідовності, починаються з нової сторінки. Заголовки розділів реферативного дослідження слід розміщувати посередині рядка і писати великими літерами без крапки наприкінці й не підкреслювати. Перенос слів у заголовку не допускається. Відстань між заголовком та наступним рядком повинна дорівнювати пропущеному рядку.

5. На цитати треба давати посилання, які робляться мовою оригіналу. Після цитати робиться в дужках позначка [4, с. 38]. Це означає, що дане видання міститься у списку літератури за

порядковим номером – 4. Друга цифра – 38 – означає номер сторінки, звідки взята цитата.

6. Оцінка реферату враховує ступінь розкриття теми, обсяг використаної літератури, змістовність викладення фактів, рівень самостійності міркувань. Важливо, щоб реферат був написаний відповідно до теми, а його структурні підрозділи повністю розкривали проблему дослідження.

Перелік тем для рефератів

1. Адміністративна юстиція та адміністративний процес.
2. Адміністративна юстиція: судовий контроль щодо виконавчої влади.
3. Співвідношення адміністративного процесу та інших видів процесуальної діяльності.
4. Адміністративно-процесуальні режими.
5. Принципи адміністративного судочинства.
6. Інститути адміністративного судочинства.
7. Особливості організації адміністративних судів в Україні.
8. Підсудність адміністративних справ.
9. Компетенція адміністративних судів.
10. Особливості визначення предметної підсудності адміністративних справ.
11. Адміністративно-процесуальний статус учасників в адміністративному судочинстві.
12. Адміністративна процесуальна право- та дієздатність.
13. Особливості участі третіх сторін в адміністративному процесі.
14. Особливості участі у справі органів та осіб, яким законом надано захищати права, свободи та інтереси інших осіб.
15. Особливості вручення повісток в адміністративному судочинстві.
16. Правила розподілу судових витрат.
17. Адміністративний позов.
18. Постанова як вид судового рішення.
19. Докази й доказування в адміністративному процесі.
20. Електронні докази.
21. Поняття адміністративного позову.
22. Проходження справи в адміністративному суді.
23. Особливості попереднього судового засідання.

24. Особливості забезпечення адміністративного позову в адміністративному процесі.
25. Особливості проведення судового засідання в апеляційній інстанції.
26. Судові рішення в адміністративних справах та особливості їх виконання.
27. Судові рішення в касаційній інстанції.
28. Перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами.
29. Компетенційні спори та спори, що виникають з адміністративних договорів.
30. Мирова угода в адміністративному судочинстві.

Контрольні роботи

Контрольні роботи виконуються з метою закріплення, поглиблення і узагальнення знань, одержаних студентами за час навчання та їх застосування до комплексного вирішення конкретного фахового завдання. Тематика контрольних робіт укладена відповідно до завдань навчальної дисципліни і пов'язане з практичними потребами юридичного фаху. Вибір варіанту контрольної роботи здійснюється за формулою № варіанту = дата народження студента – 1 (для народжених у перший день місяця – варіант № 1).

Вимоги до оформлення контрольних робіт:

1. Для набору тексту и таблиць необхідно використання редактору Microsoft Word для Windows.
2. Перед набором тексту налаштуйте вказані нижче вказані параметри текстового редактору: поля по 2 см; шрифт Times New Roman, розмір – 14; міжрядковий інтервал – 1; вирівнювання за шириною; абзацний відступ 1,25 см; орієнтація листа – книжна.
3. Оформлення посилань на інформаційні джерела. Під час роботи з різними джерелами науковий етикет вимагає точно відтворювати цитований текст, оскільки найменше скорочення може спотворити зміст, викладений автором. Посилання в тексті на джерела наводять у квадратних дужках із зазначенням джерела та сторінки. Перша цифра у квадратних дужках відповідає номеру джерела у списку використаних джерел, друга – номеру сторінки (наприклад, [32, с. 85]).

Наприкінці контрольної роботи наводиться *список використаних джерел*. Під час складання списку використаних джерел необхідно дотримуватися національного стандарту Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015. Він прийнятий для уніфікації складання бібліографічного опису на міжнародному рівні, забезпечення можливості обміну результатами каталогізації.

Завдання № 1

1. Поняття та історія становлення адміністративної юстиції.
2. Обов'язок доказування в адміністративному процесі.
3. Поняття підсудності адміністративної справи.
4. Види судових рішень в адміністративному процесі.

Завдання № 2

1. Завдання адміністративного судочинства.
2. Судові витрати.
3. Наслідки порушення правил підсудності.
4. Зупинення, закриття провадження у справі.

Завдання № 3

1. Справа адміністративної юрисдикції.
2. Строки в адміністративному судочинстві.
3. Адміністративна процесуальна правосуб'єктність.
4. Частина (етапи) судового розгляду адміністративної справи.

Завдання № 4

1. Принципи адміністративного судочинства.
2. Судові рішення за наслідками підготовчого провадження.
3. Поняття адміністративного позову.
4. Характеристика і види доказів.

Завдання № 5

1. Верховенство права як принцип адміністративного судочинства.
2. Судовий розгляд справи адміністративного судочинства.
3. Форма та зміст адміністративного позову.
4. Забезпечення адміністративного позову.

Завдання № 6

1. Гласність і відкритість адміністративного процесу.

2. Зупинення провадження в адміністративній справі.
3. Належність та допустимість доказів.
4. Органи виконавчої влади та місцевого самоврядування.

Завдання № 7

1. Змагальність сторін, диспозитивність та офіційне з'ясування всіх обставин у справі.
2. Закриття провадження у справі.
3. Підготовче провадження.
4. Поняття та повноваження представника в суді.

Завдання № 8

1. Обов'язковість судових рішень.
2. Заходи процесуального примусу адміністративного процесу.
3. Апеляційна інстанція.
4. Документальне оформлення представників в судах.

Завдання № 9

1. Правова допомога при вирішенні справ в адміністративному суді.
2. Різновиди постанов суду.
3. Касаційна інстанція.
4. Сутність та зміст доказування у адміністративному процесі.

Завдання № 10

1. Компетенція адміністративних судів.
2. Підготовка адміністративної справи до апеляційного розгляду.
3. Різновиди ухвал суду.
4. Залишення позовної заяви без розгляду.

Завдання № 11

1. Предметна підсудність адміністративних судів.
2. Касаційна інстанція.
3. Форми судових рішень.
4. Поняття адміністративного позову та елементи.

Завдання № 12

1. Територіальна підсудність адміністративних судів.
2. Підготовка адміністративної справи до касаційного розгляду.

3. Функції судової влади.
4. Процесуальне правонаступництво.

Завдання № 13

1. Інстанційна підсудність адміністративних судів.
2. Перегляд судових рішень за винятковими обставинами.
3. Набрання судовим рішенням законної сили.
4. Треті особи в адміністративному процесі: поняття, ознаки та види.

Завдання № 14

1. Одноособовий та колегіальний розгляд справи.
2. Перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами.
3. Відповідальність за невиконання судових рішень.
4. Система адміністративних судів в Україні.

Завдання № 15

1. Підстави для відводу судді.
2. Система судової влади в Україні.
3. Компетенція адміністративних судів.
4. Поняття справи адміністративної юрисдикції.

Завдання № 16

1. Фіксування адміністративного процесу.
2. Інститути адміністративного судочинства.
3. Предмет оскарження.
4. Заходи адміністративного примусу.

Завдання № 17

1. Забезпечення адміністративного позову.
2. Судові рішення.
3. Вибірчі спори.
4. Загальна характеристика адміністративного процесу.

Завдання № 18

1. Судові виклики та інші повідомлення.
2. Розгляд справ, що виникають з податкових правовідносин.
3. Завдання адміністративного судочинства.
4. Адміністративний позов.

Завдання № 19

1. Склад суду.
2. Розгляд справ, пов'язаних зі спорами щодо проходження публічної служби.
3. Предмет судового розгляду в адміністративних справах.
4. Етапи провадження в суді першої інстанції.

Завдання № 20

1. Зміни та відводи у складі суду.
2. Розгляд справ з правовідносин, що виникають за участю митних органів.
3. Загальні та галузеві принципи адміністративного судочинства.
4. Судові виклики і повідомлення.

Завдання № 21

1. Адміністративно-процесуальна правосуб'єктність.
2. Завдання адміністративного судочинства.
3. Порядок формування та структура прокуратури України.
4. Фіксування адміністративного процесу.

Завдання № 22

1. Інститут процесуального представництва.
2. Предмет адміністративного судочинства.
3. Адміністративна процесуальна дієздатність.
4. Поняття та види учасників в адміністративному судочинстві.

Завдання № 23

1. Особи, які є іншими учасниками адміністративного процесу.
2. Підсудність адміністративних справ.
3. Диспозитивні права.
4. Законодавство про адміністративне судочинство.

Завдання № 24

1. Адміністративний позов, його елементи.
2. Учасники адміністративного процесу.
3. Змагальні права.
4. Касаційний розгляд.

Завдання № 25

1. Змагальні та диспозитивні процесуальні права.
2. Докази в адміністративному процесі.
3. Забезпечення адміністративного позову.
4. Апеляційний розгляд.

Завдання № 26

1. Сторони в адміністративному процесі.
2. Заходи процесуального примусу.
3. Оцінка доказів.
4. Відмова у відкритті провадження в адміністративній справі.

Завдання № 27

1. Заміна неналежної сторони в адміністративному процесі.
2. Відстрочення і розстрочення виконання.
3. Питання, які вирішує суд при виконанні судових рішень.
4. Права позивача, стосовно дій з адміністративним позовом.

Завдання до № 28

1. Треті особи, їх права та обов'язки в адміністративному процесі.
2. Мирова угода в адміністративному судочинстві.
3. Дії (бездіяльність) суб'єкта владних повноважень.
4. Види доказів.

Завдання № 29

1. Представники, їх повноваження в адміністративному процесі.
2. Порядок набрання законної сили судовим рішенням.
3. Спори за адміністративним позовом суб'єкта владних повноважень до фізичних чи юридичних осіб.
4. Відкриття провадження в адміністративній справі.

Завдання № 30

1. Докази та доказування в адміністративному процесі.
2. Забезпечення доказів.
3. Предмет судового розгляду в адміністративних справах.
4. Треті особи.

4. Рекомендована література

Базова:

1. Адміністративне процесуальне право України : навчально-методичний посібник / І. О. Картузова, Д. А. Козачук, А. Ю. Осадчий, Г. М. Саригаєва. Одеса : Фенікс, 2016. 400 с.
2. Адміністративне процесуальне право: навч. посібник / кол. авт. ; за заг. ред. Т. П. Мінки. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 320 с.
3. Адміністративне судочинство : навч. посіб. / І. М. Балакаєва, І. В. Бойко, Я. С. Зелінська-Ів. ; за заг. ред. Н. Б. Писаренко. Харків : Право, 2016. 312 с.
4. Адміністративне судочинство України : підручник / О. М. Пасенюк (кер. авт. кол.), О. Н. Панченко, В. Б. Авер'янов [та ін.] ; за заг. ред. О. М. Пасенюка. Київ: Юрінком Інтер, 2009. 672 с.
5. Адміністративний процес України (у схемах) : навчальний посібник / М. М. Бурбика, М. В. Колеснікова, А. В. Солонар. Суми: Сумський державний університет, 2019. 108 с.
6. Кодекс адміністративного судочинства України: науково-практичний коментар / за заг. ред. М. М. Ясинка. Київ : Алерта, 2018. 532 с.

Допоміжна

7. Адміністративне судочинство України : підручник / О. М. Пасенюк (кер. авт. кол.), О. Н. Панченко, В. Б. Авер'янов [та ін.]; за заг. ред. О. М. Пасенюка. Київ : ЮрінкомІнтер, 2009. 672 с.
8. Адміністративне судочинство України: теорія та практика : монографія / Вищ. адмін. суд України ; за заг. ред. О. М. Нечитайла. Київ : Компанія «ВАІТЕ», 2015. 288 с.
9. Бачун О. В. Правовий статус суб'єктів адміністративного судочинства: монографія / за наук. ред. А. О. Селіванова. Київ : Логос, 2009. 114 с.

10. Зеленов А. С. Обов'язковість судових рішень як принцип адміністративного судочинства. *Вісник Нац. акад. прав. наук України*. 2017. № 3 (90). С. 167–174.
11. Картузова І. О. Поняття, види та наслідки пропущення строків звернення до адміністративного суду. *Юридичний вісник*. 2013. № 1. С. 115–120.
12. Колпаков В., Гордєєв В. Принцип офіційного з'ясування всіх обставин у справі в системі принципів адміністративного судочинства. *Право України*. 2014. № 3. С. 47–55.
13. Константи́й О. В. Проблеми захисту в адміністративному судочинстві суб'єктивних прав, свобод і законних інтересів : монографія. Київ : Істина, 2015. 544 с.
14. Кузьменко О., Панченко О. Особливості застосування заходів процесуального примусу в адміністративному судочинстві головуючим у судовому засіданні. *Право України*. 2008. № 10. С. 31–37.
15. Ліпський Д. Касаційне провадження в адміністративному судочинстві: аналіз сучасних наукових досліджень. *Право України*. 2014. № 3. С. 64–74.
16. Основи адміністративного судочинства та адміністративного права : навч. посібник / за заг. ред. Р. О. Куйбіди, В. І. Шишкіна. Київ : Старийсвіт, 2006. 576 с.
17. Перепелюк В. Г. Адміністративне судочинство : проблеми практики. Київ : Конус-Ю, 2007. 272 с.
18. Писаренко Н. Б. Адміністративно-правові спори (удосконалення порядку вирішення) : монографія / Н. Б. Писаренко, В. А. Сьоміна. 2-ге вид., зі змін. та допов. Харків : Право, 2012. 136 с.
19. Писаренко Н. Б. Межі судового контролю щодо дискреційних адміністративних актів: практика Європейського суду з прав людини та українські реалії. *Вісник Нац. акад. прав. наук України*. 2017. № 1 (88). С. 109–119.
20. Русанова В. Б. Право на оскарження в суді постанови у справі про адміністративне правопорушення (сутність, гарантії та порядок реалізації) : монографія. Харків : Право, 2016. 148 с.

21. Смокович М. Теоретико-практичні проблеми застосування строку звернення до адміністративного суду. *Вісник Вищ. адмін. суду України*. 2011. № 2. С. 32–44
22. Фулей Т. І. Застосування практики Європейського суду з прав людини в адміністративному судочинстві : наук.-метод. посіб. для суддів / Т. І. Фулей ; ОБСЄ. Координатор проєктів в Україні, Верхов. Суд України, Нац. шк. суддів України, Вищ. адмін. суд України. Київ., 2015. 128 с.
23. Шелевер Н. В. Адміністративне судочинство : методичний посібник. Ужгород: УжНУ, 2018. 52с.

Інформаційні ресурси

24. <http://www.nbuv.gov.ua> – бібліотека ім. В.І. Вернадського
25. <http://zakon.rada.gov.ua> – Верховна Рада України
26. <http://www.president.gov.ua> – Президент України
27. <http://www.kmu.gov.ua> – Кабінет Міністрів України
28. <http://www.ccu.gov.ua> – Конституційний Суд України
29. <http://www.scourt.gov.ua> – Верховний Суд України
30. <http://www.minjust.gov.ua> – Міністерство юстиції України
31. <http://www.reyestr.court.gov.ua> – Єдиний державний реєстр судових рішень
32. http://www.coe.int/t/r/human_rights_court – Європейський Суд з прав людини

Законодавство

33. Конституція України: Прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. №30. Ст. 141.
34. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р., № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005 р., № 5, (№№ 35-36, 37). Ст. 446. (зі змінами та доповненнями).

35. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України № 3781-XII від 23.12.1993 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1994 р. № 11. Ст. 50. (зі змінами та доповненнями).
36. Про доступ до судових рішень: Закон України від 22.12.2005 р. № 3262-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 15. Ст. 128. (зі змінами та доповненнями).
37. Про звернення громадян : Закон України від 02.10.1996. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 47. Ст. 256. (зі змінами та доповненнями).
38. Про судоустрій та статус суддів : Закон України від 07.07.2010 р. № 2453-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010 р. № 41, № 41-42; № 43; № 44-45. Ст. 1468. (зі змінами та доповненнями).
39. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 30. Ст.2 60.